

CZU: 349:339.543(478)

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.4011845>

CARACTERISTICA ACTELOR DE PROCEDURĂ ÎN CADRUL EXECUTĂRII SILITE A OBLIGAȚIEI VAMALE

Pavel ȚURCAN

Universitatea de Stat din Moldova

Acte de procedură reprezintă, de fapt, orice manifestare de voință și orice operațiune juridică efectuată în cursul și în cadrul procesului de executare silită de către organul vamal, plătitorul vamal sau ceilalți participanți atrași în cadrul acestui proces, în legătură cu exercitarea drepturilor sau îndeplinirea obligațiilor procesuale și nemijlocit în vederea producerii unor efecte juridice în plan procesual.

Orice proces, inclusiv cel al executării silite, este de neconceput fără efectuarea actelor de procedură, care pun în valoare raporturile juridice dintre părțile aflate în litigiu. Am putea afirma că, după cum în dreptul material actele și fapetele juridice sunt substanța însăși a vieții juridice, tot astfel actele de procedură constituie cadrul esențial în orice proces, de orice natură.

Actele procedurale în cadrul executării silite a obligației vamale, de fapt ca și în oricare alt proces, țin de faza de desfășurare a întregii proceduri la o anumită etapă și constituie instrument de bază în obținerea unui efect juridic scontat.

Cuvinte-cheie: *act de procedură, decizie de regularizare, ordin incaso, executare silită, act de impunere, act de ridicare, contestare, act de suspendare a operațiunilor vamale, act de carență.*

PROCEDURAL ACTS IN THE ENFORCEMENT OF THE CUSTOMS OBLIGATION

Procedural documents are in fact any expression of will and any legal operation carried out during and in the enforcement process by the customs body, the customs payer or other participants involved in this process, in connection with the exercise of rights or the fulfillment of procedural obligations; and directly in order to produce legal effects in the procedural plan.

Any process, including enforcement, is inconceivable without the performance of procedural documents, which highlight the legal relationship between the parties to the dispute. We could say that just as in material law legal acts and deeds are the very substance of legal life, so these procedural ones constitute the essential framework in any process, of any nature.

Procedural acts in the enforcement of the Customs Obligation, in fact, as in any other process, are related to the phase of the entire procedure at a certain stage and are a basic tool in obtaining an expected legal effect.

Keywords: *procedural act, regularization decision, collection order, forced execution, taxation act, lifting act, contestation, act of suspension of customs operations, deficiency act.*

Introducere

În general, teoria actelor de procedură prezintă un caracter de o amplă generalitate, deoarece anumite chestiuni ce țin de competență, dreptul la acțiune, configurarea practică a participării debitorului și/ sau creditorului la anumite acțiuni, exercitarea în timp a drepturilor apărute ca urmare a diferitor raporturi juridice, neexercitarea conformă și la timp a obligațiilor, de constatarea unor fapte juridice se explică în fond prin săvârșirea unor diverse și multiple acte de procedură.

Orice proces, inclusiv cel al executării silite, este de neconceput fără efectuarea actelor de procedură, care pun în valoare raporturile juridice dintre părțile aflate în litigiu. Am putea afirma că, după cum în dreptul material actele și fapetele juridice sunt substanța însăși a vieții juridice, tot astfel actele de procedură constituie cadrul esențial în orice proces, de orice natură [1, p.9].

Dacă ar fi să pornim de la geneză, în știința dreptului civil noțiunea de act are accepțiuni diferite: de la act care constată o operațiune juridică la act care desemnează mijlocul de constatare, de dovadă a unei operațiuni juridice, cum ar fi, de exemplu, în cazul nostru, existența unei restanțe vamale, a unor obligații nestinse etc.

Deși Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nu aduce o definiție a termenului „act de procedură”, considerăm că nici nu trebuie să o facă, deoarece, până la urmă, legea nu reprezintă un tratat teoretic, ci mai degrabă un instrument practic, normativ și regulator, și, din acest punct de vedere, definiția trebuie să fie elaborată în mod obligatoriu de teoria dreptului.

Acte de procedură reprezintă, de fapt, orice manifestare de voință și orice operațiune juridică efectuată în cursul și în cadrul procesului de executare silită de către organul vamal, plătitorul vamal sau ceilalți participanți

atrași în cadrul acestui proces, în legătură cu exercitarea drepturilor sau îndeplinirea obligațiilor procesuale și nemijlocit în vederea producerii unor efecte juridice în plan procesual.

Sunt considerate acte de procedură în cadrul executării silite a obligației vamale: *decizia de regularizare, decizia organului vamal de executare silită a obligației vamale, actul de sechestru, actul de ridicare a mijloacelor bănești în numerar, actul de suspendare a operațiunilor vamale, ordinul incaso, actul de carență* etc.

Rezultate și discuții

Actele procedurale în cadrul executării silite a obligației vamale, de fapt ca și în oricare alt proces, țin de faza de desfășurare a întregii proceduri la o anumită etapă și constituie instrument de bază în obținerea unui efect juridic scontat.

Prin urmare, *decizia de regularizare* reprezintă un document de o formă stabilită de Serviciul Vamal, întocmit de organele vamale, care servește drept dovadă a apariției și/sau anulării obligației vamale, a restituirii drepturilor de import sau de export plătite ori percepute în plus și a măsurilor de politică economică și care este executoriu din momentul aducerii acesteia la cunoștință plătitorului vamal [2]. Aceasta se semnează de către declarant chiar și în situația în care nu este de acord cu ea, semnătura servind drept confirmare a datei de când se calculează termenul de executare benevolă a acesteia și nicidecum nu poate fi interpretată ca exprimare a acordului în privința celor indicate în decizie.

În ceea ce privește modul de completare și utilizare a deciziei de regularizare, există Ordinul Serviciului Vamal nr.333 din 31.07.2014, astfel că fiecare rubrică a formularului Deciziei de regularizare urmează a fi completată cu informația solicitată de Instrucțiunea privind completarea formularului Deciziei de regularizare. Neindicarea informației sau indicarea greșită servește drept temei pentru a declara o asemenea decizie ca fiind contrară legii [3].

Colaboratorii organelor vamale întocmesc decizii de regularizare la apariția, modificarea și/sau anularea obligației vamale, având în calitate de temei juridic cazul:

- a) apariției obligației vamale în cazurile prevăzute din Codul vamal, inclusiv în situația în care lipsește declarația vamală în detaliu, declarația sumară sau formularul tipizat TV-14;
- b) încheierii din oficiu a unui regim vamal suspensiv sau a exportului temporar, cu utilizarea garanției constituite la plasarea sub regimul vamal, inclusiv conform prevederilor [4];
- c) constatărilor efectuate, pe parcursul derulării controlului ulterior prin audit postvămuire și/sau reverificării declarației vamale, la finalizarea acestuia sau în cadrul unui control repetat al acestuia;
- d) corectării erorilor de calcul, ca rezultat al verificărilor efectuate după validarea declarației vamale în detaliu și a erorilor comise într-o decizie de regularizare emisă anterior;
- e) recalculării obligației vamale ca rezultat al modificărilor în legislație cu acțiune retroactivă;
- f) anulării obligației vamale, ca rezultat al prezentării documentelor confirmative pentru aplicarea unui tratament tarifar favorabil sau preferențial;
- g) anulării obligației vamale, drept consecință a executării unei hotărâri de judecată sau de către Serviciul Vamal în urma examinării cererii prealabile (contestației) asupra unei decizii de regularizare;
- h) introducerii modificărilor în declarația vamală în detaliu, validată în sistemul informațional "ASYCUDA World", ca rezultat al aprobării procesului-verbal de corecție;
- i) apariției obligației vamale ca rezultat al încheierii procedurii de amânare a determinării definitive a valorii în vamă.

Decizia de regularizare se întocmește în patru exemplare, dintre care un exemplar se înmânează reprezentantului legal al plătitorului vamal contra semnătură. În cazul refuzului reprezentantului legal al plătitorului vamal de a se prezenta la organul vamal, pentru a primi și semna deciziile de regularizare, organul vamal aplică înscrierea „refuzul plătitorului vamal” sau remite exemplarul deciziei de regularizare destinat plătitorului vamal, prin scrisoare poștală recomandată cu aviz de recepție, plătitorului vamal, la ultima adresă indicată de acesta la organele vamale și, după caz, informează public plătitorul vamal, prin intermediul Monitorului Oficial al Republicii Moldova.

Conform ordinului Serviciului Vamal, decizia de regularizare se emite în baza constatării unor circumstanțe care ar modifica situația de fapt existentă și aici ne referim la apariția unei obligații vamale, stingerea unei obligații vamale, anularea acesteia etc., care au să modifice în viitor situația plătitorului vamal. În cazul depistării apariției unei obligații, decizia de regularizare va constitui temei de confirmare a acestui fapt și ulterior de

pornire a procedurii de executare silită, prin emiterea unui alt act executoriu – *decizia de executare silită a organului vamal*.

Drept temei de pornire a executării silite a obligației vamale reprezintă existența obligației vamale ajunsă la scadență, în baza unui act cu valoare executorie, inclusiv al instanței de judecată [5].

Decizia cu privire la executarea silită a obligației vamale se perfectează și se completează de către organul vamal fiind coordonată și contrasemnata de către șeful organului vamal, în cazul constatării faptului că plătitorul vamal dispune de obligații vamale nestinse și pot fi aplicare măsuri de executare.

În cazul în care, după aplicarea modalităților de executare silită, obligația vamală restantă a plătitorului vamal nu a fost stinsă, dar s-a modificat spre majorare urmare a existenței unor noi circumstanțe, atunci se emite o nouă decizie, în care se indică în partea constatatoare suma totală a restanței conform fișei contului curent al plătitorului vamal la zi, iar în partea dispozitivă – suma diferenței de sold. Decizia nou-emisă nu o anulează pe cea precedentă, iar la procedurile de executare silită participând ambele.

Odată emisă hotărârea de executare silită a obligației vamale, organul vamal de la locul de evidență sau asistență a plătitorului vamal, ca autoritate în competența căreia se include această procedură, poate purcede deja la aplicarea modalităților de executare silită, pe care le-am reliefat în alte studii și care nemijlocit se axează pe acte procesuale tipice fiecărei dintre modalitățile expuse.

Actul de sechestr constituie un document aferent primei faze în cadrul procedurii de urmărire a bunurilor plătitorului vamal [6]. Reieșind din prevederile art.130 din Codul vamal al Republicii Moldova, sechestrarea bunurilor, dar și emiterea actului de sechestr, se fundamentează pe acțiunile întreprinse de organul vamal pentru indisponibilizarea bunurilor plătitorului vamal [7].

Până la urmă, fiind un instrument veridic în cadrul unei măsuri asiguratorii, emiterea și aplicarea actului de sechestr vine în asigurarea scopului de stingere a obligației vamale, dar și pentru neadmiterea delapidării, înstrăinării, substituirii sau tănuirii de către plătitorul vamal restanțier a bunurilor ce-i aparțin cu drept de proprietate.

Prin intermediul actului de sechestr se realizează, după cum am menționat *supra*, o măsură procesuală din cadrul dreptului vamal de constrângere reală, care constă în limitarea dreptului de proprietate sau a dreptului de folosință pentru o durată nedeterminată până la soluționarea definitivă și executarea hotărârii organului vamal.

Reieșind din prevederile legislative, dar și din scopul pe care acest act procedural îl comportă, putem menționa că actul de sechestr constituie un act procedural, îndeplinit de către organul vamal în două exemplare, care are ca efect indisponibilizarea unor bunuri ale debitorului urmărit (plătitorul vamal), în vederea valorificării lor ulterioare și recuperarea creanțelor datorate. Pentru determinarea cantității suficiente de bunuri ce urmează a fi sechestrate, în momentul sechestrării se stabilește prețul de sechestr al bunurilor după valoarea lor contabilă, în conformitate cu datele contabilității ale plătitorului vamal. În cazul în care persoanele care, conform legislației, nu țin contabilitatea și când plătitorul vamal (reprezentantul acestuia, persoana lui cu funcție de răspundere) se eschivează de a fi prezenți la sechestr sau lipsesc, prețul de sechestr al bunurilor îl stabilește colaboratorul vamal conform procedurilor de evaluare stabilite de legislația în vigoare, luând în considerare starea lor tehnică și alte caracteristici. Pentru constatarea stării tehnice pot fi invitați, după caz, specialiști în domeniu. Valorile mobiliare sunt sechestrate la prețul lor nominal. Cota-parte într-o societate se determină conform documentelor ei de constituire. În cazul sechestrării bunurilor, colaboratorul vamal întocmește, în două exemplare, după un model aprobat de Serviciul Vamal, lista bunurilor sechestrate. Fiecare foaie este semnată de participanții la sechestr.

În lista bunurilor sechestrate se indică denumirea, cantitatea, semnele de identificare individuală și valoarea bunurilor. La valorile mobiliare se indică numărul, emitentul, prețul nominal și alte date cunoscute la momentul sechestrării.

Actul de ridicare a mijloacelor bănești în numerar reprezintă finalitatea ridicării numerarului și a deschiderii sediului și încăperilor fără consimțământul plătitorului vamal sau al reprezentantului acestuia care este consemnat de cei prezenți [8]. Actul se întocmește în două exemplare. Exemplarul al doilea se remite plătitorului vamal sau reprezentantului acestuia contra semnătură pe primul exemplar sau se expediază recomandat plătitorului vamal în aceeași zi sau în următoarea zi lucrătoare.

Colaboratorul vamal predă mijloacele bănești ridicate instituției financiare (sucursalei sau filialei acesteia), care este obligată să le primească și să le transfere la contul trezorerial de încasări. Valuta străină se predă instituției financiare (sucursalei sau filialei acesteia) contra lei moldovenești la cursul valutar stabilit de aceasta,

cu transferarea ulterioară a leilor moldovenești la contul respectiv. Valuta străină care nu poate fi comercializată (de exemplu, valuta străină care nu este solicitată pe piața valutară internă) se păstrează la instituția financiară (sucursala sau filiala acesteia) până la posibila comercializare.

Dacă depunerea mijloacelor bănești în numerar la instituția financiară (sucursala sau filiala acesteia) în ziua ridicării lor este imposibilă, ele vor fi predate instituției financiare în următoarea zi lucrătoare.

Actul de suspendare a operațiunilor vamale survine, în condițiile procedurii contenciosului administrativ, doar în cazul primirii oficiale de către organul vamal a încheierii instanței de judecată privind asigurarea acțiunii [9]. În cazul în care actul administrativ individual al autorității publice depinde de un act, o operațiune preliminară sau de un raport juridic care trebuie constatat de o altă autoritate publică ori formează obiectul unei alte proceduri administrative sau judiciare pendinte, autoritatea publică suspendă procedura administrativă până la emiterea actului administrativ respectiv, efectuarea operațiunii administrative respective sau până la emiterea unei hotărâri judecătorești definitive.

Dacă în cadrul unei proceduri administrative actul administrativ individual depinde de un act sau o operațiune a unui participant, autoritatea publică suspendă procedura administrativă pentru un termen rezonabil. Suspendarea repetată se admite numai dacă are la bază un motiv care nu putea fi prevăzut la prima suspendare.

Suspendarea se comunică participantului de către Serviciul Vamal. Această acțiune vine să suspende urmărirea, fiind întemeiată pe un document executoriu, contestat de către debitor pe cale judiciară în cazuri temeinic justificate.

Ordinul incaso este documentul întocmit de organul vamal din momentul în care obligația vamală ajunge la scadență sau începând cu ziua următoare celei în care a apărut obligația vamală sau în care s-a aflat despre apariția ei [10]. Organul vamal este în drept să înainteze *ordine incaso*, care au valoare de documente executorii, la conturile bancare (cu excepția contului de împrumut, a conturilor bancare deschise conform prevederilor acordurilor de împrumut încheiate între Republica Moldova și donatorii externi, a contului provizoriu (de acumulare a mijloacelor financiare pentru formarea sau majorarea capitalului social), precum și a conturilor persoanelor fizice care nu sunt subiecți ai activității de întreprinzător) ale plătitorului vamal dacă acesta dispune de ele și dacă organul vamal le cunoaște.

Pentru toate categoriile de conturi bancare înscrise în Registrul fiscal de stat, ordinele incaso se emit în monedă națională. La executarea ordinului incaso emis în monedă națională înaintat la contul în valută străină al plătitorului vamal, instituția financiară efectuează operațiunea de cumpărare a valutei străine contra monedei naționale aplicând cursul valutar stabilit de aceasta, cu transferarea leilor moldovenești la bugetul public național în aceeași zi. Ordinul incaso se emite în limba de stat și se înaintează atât la contul deschis în lei moldovenești, cât și la contul deschis în valută străină, în dependență de contul și valuta indicată în ordinul incaso.

În cazul în care plătitorul vamal deține la contul său bancar mijloace bănești, instituția financiară (sucursala sau filiala acesteia) este obligată să execute, în limita acestor mijloace, ordinul incaso al organului vamal în decursul a 24 de ore din momentul în care a fost primit.

Banca plătitoare acceptă spre executare ordinul incaso, dacă sunt respectate următoarele condiții [11]:

- ordinul incaso este emis de către persoana abilitată prin lege;
- ordinul incaso este întocmit în conformitate cu prevederile legale;
- ordinul incaso este însoțit de originalul documentului executoriu (în cazul în care acesta a fost întocmit în baza documentului executoriu);
- informația din documentul executoriu corespunde cu informația indicată în ordinul incaso (în cazul existenței documentului executoriu);
- pe ordinul incaso sunt aplicate semnătura și amprenta ștampilei băncii în care se deservește organul vamal;
- mijloacele bănești în cont sunt suficiente pentru executarea totală sau parțială a sumei înscrise în ordinul incaso și disponibile pentru a fi utilizate (asupra acestora nu este aplicată procedura de suspendare/sechestrare sau în urma aplicării acesteia a fost asigurată suma necesară).

Actul de carență este un act procedural întocmit de colaboratorul vamal. În cazul în care plătitorul vamal nu dispune de bunuri care, conform legislației, pot fi sechestrate, colaboratorul vamal întocmește un act de carență [12]. Codul vamal reglementează în acest sens condiții specifice de imposibilitate a executării silite a obligației vamale, cum ar fi lipsa succesului persoanei lichidate și lipsa unor bunuri care ar putea fi urmărite, aflarea persoanei în proces de lichidare sau insolvabilitate, lipsa bunurilor care ar putea fi sechestrate în cazul

persoanei fizice sau aceasta și-a părăsit domiciliul și nu poate fi găsită, iar în cazuri de excepție a decedat și nu există alte persoane obligate prin lege să-i stingă obligația vamală.

Suma obligației vamale a cărei executare silită este imposibilă, precum și suma obligațiilor vamale stinse prin renunțarea la încasare, în cazul când se constată că este nedatorată, sunt luate la o evidență separată, în modul stabilit de Ministerul Finanțelor, până la expirarea termenului de prescripție.

În pocusul desfășurării procedurii de executare silită a obligației vamale, persoana care se consideră lezată într-un drept al său sau interes legitim de către Serviciul Vamal, are posibilitatea de a utiliza pârghia legală cum ar fi contestarea, în urma căreia plătitorul vamal să poată ajunge la finalitatea dorită prin anularea actului, recunoașterea dreptului pretins și, după caz, recuperarea pagubei ce i-a fost cauzată.

Deciziile, acțiunile sau inacțiunea organelor vamale, ale colaboratorilor vamali pot fi atacate pe două căi: *administrativă* – cu respectarea procedurii inițiale, de depunere a plângerii la Serviciul Vamal și *judiciară*, prin care deciziile Serviciului Vamal sunt atacate în instanța de judecată [13].

În sensul Codului administrativ al Republicii Moldova, nr.116 din 19-07-2018, dacă autoritatea publică nu soluționează petiția în termenele prevăzute, persoana afectată este în drept să depună *cerere prealabilă* în scris [14].

Pornind de la această premisă, putem menționa că contestarea deciziilor organului vamal privind executarea silită a obligației vamale se desfășoară conform prevederilor legale cu respectarea procedurii prealabile și cu examinarea prealabilă a cazului de către organul vamal. Dacă cererea prealabilă se depune în termen de 30 de zile de la comunicarea sau notificarea actului administrativ individual ori a respingerii petiției, conform procedurilor generale, atunci cea înaintată împotriva organului vamal și a acțiunilor colaboratorului vamal privind executarea silită a obligației vamale se depune în decursul a 10 zile lucrătoare de la data emiterii deciziei sau săvârșirii acțiunilor contestate. De menționat însă că decizia organului vamal, precum și acțiunea colaboratorului vamal privind executarea silită a obligației vamale pot fi contestate numai de către persoanele care cad sub incidența executării silite a obligației vamale.

Cererea prealabilă se examinează de către organul emitent sau cel ierarhic superior în cazul în care persoana vătămată a depus cererea adresată acestuia, în termen de 30 zile de la data înregistrării ei, iar decizia urmând a fi comunicată imediat persoanei interesate. Însă, există și o derogare în acest sens de la norma generală, prin care organul vamal poate prelungi cu încă cel mult 30 de zile calendaristice, cu anunțarea reclamantului despre acest fapt în 3 zile și cu prezentarea motivelor argumentate în acest sens [15].

Cererea prin care se solicită anularea actului administrativ emis de autoritatea vamală sau recunoașterea dreptului pretins poate fi înaintată în termen de 30 de zile în instanța de contencios administrativ, dacă legea nu dispune altfel. Acest termen curge de la:

a) data primirii răspunsului la cererea prealabilă sau data expirării termenului prevăzut de lege pentru soluționarea acesteia;

b) data comunicării refuzului de soluționare a unei cereri prin care se solicită recunoașterea dreptului pretins sau data expirării termenului prevăzut de lege pentru soluționarea unei astfel de cereri;

c) data comunicării actului administrativ, în cazul în care legea nu prevede procedura prealabilă [16].

În cazul în care, conform art.290 din Codul vamal, Serviciul Vamal a prelungit termenul de soluționare a cererii prealabile, termenul de 30 de zile de adresare în judecată începe să curgă din momentul expirării termenului prelungit de examinare pe cale prealabilă a contestației. Contestarea deciziilor organului vamal și ale colaboratorului vamal privind executarea silită a obligației vamale pot include cel puțin acte, precum: contestarea deciziei de executare silită, decizia de regularizare, decizia de încasare silită a obligației vamale, actul de sechestr, actul de ridicare, contestarea rezultatelor licitației din motivul încălcării procedurii de înscriere sau de desfășurare a acesteia etc., deoarece provin de la o autoritate publică și stabilesc pe cale unilaterală o obligație în sarcina unui subiect de drept, parte într-un raport juridic de drept public.

Este de menționat faptul că depunerea contestației la organul vamal nu sistează executarea silită a obligației vamale, cu excepția comercializării bunurilor sechestrate; în acest caz, acțiunile ce țin de comercializarea bunurilor se suspendă până la soluționarea printr-o decizie a organului vamal sau ulterior deja printr-o hotărâre a instanței de judecată a contestației depuse.

Cu titlu de exemplificare vom aduce situația contestării deciziei de regularizare ca „subetapă” de declanșare a procedurii de executare silită a obligației vamale, deoarece este actul de dovadă a unei obligații vamale neștiute, iar dacă această obligație nu este executată benevol, atunci se declanșează procedura executării silite. Conform procedurii generale descrise, decizia de regularizare reprezintă un act administrativ și urmează a fi

contestată la Serviciul Vamal, conform procedurii prevăzute de Codul administrativ și de Codul vamal, în termen de 10 zile calendaristice de la data comunicării actului. Contestația trebuie să fie soluționată de Serviciul Vamal în termen de 30 de zile calendaristice, calculate din ziua depunerii contestației. Răspunsul la contestație se emite în scris și se comunică reclamantului. În cazul în care sunteți în dezacord cu răspunsul primit sau nu ați primit răspunsul în termenul legal, aveți dreptul de a trece deja la următoarea etapă procesuală, și anume – adresarea și examinarea cazului de către instanța de judecată.

Prin prisma celor reliefate, conchidem că, în conformitate cu art.289 din Codul vamal, deciziile, acțiunile sau inacțiunea organelor vamale, ale colaboratorilor vamali pot fi atacate în termen de 10 zile de la data comunicării deciziei sau efectuării acțiunii.

În același timp, menționăm că articolul 300 din Codul vamal reglementează modalitatea de revizuire și control al legalității deciziilor, acțiunilor sau inacțiunii organelor vamale și ale colaboratorilor vamali exercitat de către Serviciul Vamal.

Astfel, alin.(1) al acestui articol prevede că Serviciul vamal poate anula sau modifica decizia organului vamal inferior, precum și poate acționa legal în cazul acțiunilor ilegale sau inacțiunii organului vamal inferior.

În cazul în care după depășirea procedurii prealabile circumstanțele contestării rămân neschimbate, plătitorul vamal poate recurge la cea de a doua modalitate, și anume – cea judiciară, prin adresarea și examinarea cazului de către o instanță de judecată.

Acțiunea poate fi înaintată deja nemijlocit instanței de judecată. *Cererea de chemare în judecată* se va depune în scris de către plătitorul vamal cu respectarea condițiilor întocmirii cererii de chemare în judecată. Odată cu depunerea cererii de chemare în judecată se atașează copia cererii prealabile cu dovada examinării sau respingerii cererii de către organul vamal.

Termenul de prescripție pentru cererea prin care se solicită anularea unei decizii a organului vamal sau recunoașterea dreptului pretins este de 30 de zile, și acesta începe a curge de la:

1) data primirii răspunsului la cererea prealabilă sau de la data expirării termenului prevăzut de lege pentru aceasta;

2) data comunicării refuzului de soluționare a cererii prin care se solicită recunoașterea dreptului pretins.

În aceste condiții, judecătorul va decide punerea pe rol a cauzei sau respingerea cererii în termen de 3 zile de la data depunerii acesteia de către reclamant.

Ca urmare a punerii cererii pe rol și examinării acesteia de către completul de judecată, aceasta, conform prevederilor procedurii civile, poate lua una dintre următoarele hotărâri:

1) respinge acțiunea ca fiind nefondată sau depusă cu încălcarea termenului de prescripție;

2) admite acțiunea și anulează în totalitate sau parțial actul administrativ, fie obligă pârâtul în autoritatea organului vamal să emită actul cerut de reclamant sau să elibereze o adeverință, înscris, ori să înlăture încălcările comise;

3) admite acțiunea.

Legea pune la îndemâna reclamantului posibilitatea de a purcede la instanțele ierarhic superioare, în cazul nesatisfacerii sau satisfacerii incomplete a cerințelor înaintate instanței de fond, prin atacarea cu recurs a acțiunii judecate în fond, respectiv la Curtea de Apel, la Curtea Supremă de Justiție.

Analizând practica judiciară pe marginea contestării actelor administrative emise de către organele vamale ale Republicii Moldova constatăm o practică frecventă de restabilire a drepturilor lezate ale plătitorilor vamali, prin care instanțele de judecată asigură legalitatea întocmirii de către organul vamal a unor acte veridice ca urmare a stabilirii unor circumstanțe reale și aplicarea unei proceduri racordate la buchia legii.

Contestarea executării silite reprezintă acel mijloc prin care părțile pot cere organelor responsabile să verifice dacă actele de executare silită întocmite de organele vamale au fost îndeplinite cu respectarea strictă a prevederilor legale și să desființeze actele sau măsurile luate nelegal [17].

Persoanele interesate pot contesta procedura executării silite în întregime, a oricărei modalități de executare silite, a fiecărui act de executare silită efectuat de către organele vamale, precum și refuzul organului care înfăptuiește executarea silită de a îndeplini un act de executare. De asemenea, contestația poate fi făcută și împotriva titlului executoriu, în temeiul căruia a fost pornită întreaga procedură de executare silită a obligației vamale.

O altă latură reglementată distinct în legislația Republicii Moldova constă în faptul că până la judecarea contestației, instanța, la cerere, poate suspenda prin încheiere motivată executarea silită, iar odată cu încuvi-

înțarea suspendării contestatorului va fi obligat să depună o cauțiune, dar nu mai mult decât suma ce reprezintă obligația vamală pentru care se face executarea silită și cheltuielile de executare, iar la stabilirea cauțiunii se va ține cont de starea solvabilității sale, de valoarea bunurilor supuse executării silite, de cuantumul sumei datorate.

În **concluzie** considerăm că actualul sistem de gestiune a executării silite nu garantează conformitatea și eficacitatea procesului de executare silită a obligației fiscale/vamale, a taxelor și a altor plăți în buget. Performanța acestui sistem este afectată de probleme majore, care persistă pe parcursul mai multor ani, având impact negativ asupra rezultatelor de asigurare a statului cu resurse necesare pentru exercitarea funcțiilor sale.

Cele mai semnificative constatări și deficiențe aferente responsabilităților ce revin Serviciului Vamal în domeniul dat denotă că măsurile aplicate de Serviciul Vamal nu asigură în totalitate raportarea veridică a volumului restanțelor administrate, care nu include penalitățile aferente plăților de bază restante. Situația este generată de neactualizarea/necalcularea obligațiilor vamale restante în Sistemul Informațional Automatizat al Serviciului Vamal. În aceste circumstanțe, persistă riscurile de neîncasare în deplină măsură a obligațiilor vamale restante.

Obligațiile vamale restante față de bugetul de stat, administrate și raportate de Serviciul Vamal, derivă dintr-un număr impunător de plătitori vamali restanțieri. Se menționează că suma totală a restanței este în creștere, comparativ cu perioadele similare.

În special, Serviciul Vamal a recurs la suspendarea conturilor bancare ale plătitorilor vamali și la intentarea procesului de insolvență. Totodată, pentru obligațiile vamale neachitate în termen, debitorilor restanțieri nu le-au fost aplicate alte proceduri de executare silită (ordine încaso, sechestrare, ridicarea numerarului, urmărirea bunurilor plătitorului vamal). Pe de altă parte, în situațiile în care s-a procedat la aplicarea acestora, nu s-a realizat încasarea în totalitate a sumelor care reprezintă obligațiile vamale neachitate la bugetul statului de către plătitorii vamali respectivi.

De asemenea, în realizarea măsurilor de executare silită Serviciul Vamal a identificat și alte probleme, precum: limitarea acțiunilor la încasarea mijloacelor bănești din conturile bancare și neaplicarea, în cazurile verificate, a sechestrului asupra bunurilor debitorilor. Lipsa unor reglementări exhaustive privind comercializarea bunurilor sechestrate de către Serviciul Vamal a omis oportunitatea aplicării sechestrului de către organele vamale.

Aparatul central al Serviciului Vamal înregistrează un proces defectuos de organizare a activității de executare silită de către birourile vamale, nefiind asigurată raportarea acțiunilor de executare silită de către acestea. Concomitent, aplicarea insuficientă a măsurilor de executare silită și conlucrarea neconstructivă între Serviciul Vamal și executorii judecătorești condiționează formarea restanțelor nerecuperabile în volum deplin ca urmare a deschiderii procedurii de insolvență.

Referințe:

1. UNGUREANU, O. *Actele de procedură în procesul civil* (la instanța de fond). București: Casa de editură și presă „Șansa” – SRL, 1994. 215 p. ISBN-10: 9739167225
2. Codul Vamal al Republicii Moldova, nr.1149 din 20.07.2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. Ediție specială din 01.01.2007.
3. Ordinul Serviciului Vamal cu privire la formularul, modul de completare și utilizare a Deciziei de regularizare nr.333 din 31.07.2014. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr.256-260.
4. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la aprobarea Regulamentului de aplicare a destinațiilor vamale prevăzute de Codul vamal al Republicii Moldova, nr.1140 din 02.11.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2005, nr.157-160.
5. Ordinul Serviciului Vamal cu privire la aprobarea formularelor de executare silită a obligației vamale și a contractului-tip privind modificarea termenului de stingere a obligației vamale prin amânarea sau eșalonarea plăților, nr.30 din 28.01.2014. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr.27-34.
6. *Ibidem*.
7. *Ibidem*.
8. Codul vamal al Republicii Moldova, art.1308.
9. *Ibidem*, art.127.
10. *Ibidem*, art.1306.
11. HCA al BNM privind aprobarea Regulamentului privind suspendarea operațiunilor, sechestrarea și perceperea în mod incontestabil a mijloacelor bănești din conturile bancare, nr.375 din 15.12.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2006, nr.1-4.

12. Codul vamal al Republicii Moldova, art.1308 alin.18.
13. *Ibidem*, art.288.
14. Codul administrativ al Republicii Moldova, nr.116 din 19.07.-2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr.309-320.
15. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție de modificare și completare a Hotărârii Plenului CSJ nr.4 din 24.12.2010 „Cu privire la practica examinării în contencios administrativ a litigiilor legate de aplicarea legislației vamale”. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=214
16. *Ibidem*.
17. ANDREIU, D., FLORESCU, P. *Executarea silită: reglementare, doctrină, jurisprudență*. București: C.H. Beck, 2007. 580 p. ISBN 9789731150482

Date despre autor:

Pavel ȚURCAN, doctor în drept, conferențiar universitar, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: turcanp@yahoo.com

ORCID: 0000-0003-2965-7084

Prezentat la 04.06.2020